

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.018.01.2021

00761321

Bohdan Paszkowski
Wojewoda Podlaski
Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku
ul. Adama Mickiewicza 3, 15-213 Białystok

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/005 - Realizacja wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu”

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku ¹ , ul. Adama Mickiewicza 3, 15-213 Białystok
Kierownik jednostki kontrolowanej	Bohdan Paszkowski, Wojewoda Podlaski od 9 grudnia 2015 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Działania Wojewody Podlaskiego w zakresie przygotowania do realizacji wieloletniego rządowego programu „Posilek w szkole i w domu” na lata 2019–2023³ i podziału środków na zadania w ramach modułu 1 i 2 Programu. 2. Monitorowanie i ocena oraz koordynowanie przez Wojewodę Podlaskiego realizacji zadań w ramach modułu 1 i 2 Programu.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2019 r. do czasu zakończenia czynności kontrolnych w 2021 roku ⁴ .
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁵ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku.
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tomasz Ambrozik, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LBI/108/2021 z 28 lipca 2021 r. 2. Jakub Dąbrowa, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/82/2021 z 11 czerwca 2021 r. (akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej „Urząd” lub „PUW”.

² Dalej „Wojewoda”.

³ Wprowadzony uchwałą Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posilek w szkole i w domu” na lata 2019–2023 (M.P. poz. 1007), zwany dalej „Programem”.

⁴ 30 września 2021 r.

⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm. Ustawa zwana dalej „ustawą o NIK”.

II. Ocena ogólna kontrolowanej działalności⁶

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Wojewody Podlaskiego związane z realizacją zadań w ramach modułu 1 i 2 Programu.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Urząd pod względem organizacyjnym i kadrowym był przygotowany do realizacji zadań w ramach modułu 1 i 2 Programu. Działania Urzędu związane z przyjmowaniem i rozpatrywaniem wniosków o udzielenie dotacji celowej były prawidłowe i transparentne. Wojewoda rzetelnie kontrolował wykorzystanie dotacji, w tym również na miejscu realizacji zadania oraz terminowo rozliczył przekazane środki. W latach 2019–2020 Wojewoda przeprowadził rzetelną analizę oraz dokonał oceny efektów realizacji zadań w ramach modułu 1 i 2 Programu. Zapewnił też prawidłową i rzetelną realizację obowiązków sprawozdawczych związanych z realizacją Programu wobec Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej kontrolowanej działalności⁷

OBSZAR

1. Działania Wojewody Podlaskiego w zakresie przygotowania do realizacji Programu i podziału środków na zadania w ramach modułu 1 i 2 Programu

Opis stanu
faktycznego

1.1. Zgodnie z regulaminem Urzędu do zakresu działania Wydziału Polityki Społecznej (dalej „Wydział”) należała m. in. realizacja programu *Posiłki w szkole i w domu na lata 2019–2023*⁸. W okresie objętym kontrolą w Wydziale zadania dotyczące m.in. realizacji Programu wykonywało pięciu pracowników⁹. (akta kontroli str. 3-24)

1.2. W ramach prac planistycznych nad projektem ustawy budżetowej na następny rok budżetowy Wojewoda nie określał wysokości środków na realizację Programu oraz mierników rzeczowych realizacji celów tych działań. Minister Finansów w pismach skierowanych do Wojewody o wstępnych kwotach wydatków na następny rok budżetowy, nie wskazał kwot na realizację programów wieloletnich. I tak:

[1] W piśmie z 26 czerwca 2018 r. (Nr FS8.450.1.2018/20) w pkt III.1) we wstępnej kwocie limitu wydatków nie uwzględniono wydatków na realizację wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014–2020.

[2] W piśmie z 10 lipca 2019 r. (Nr FS8.450.3.2019.20) w pkt III. 2) we wstępnej kwocie limitu wydatków nie uwzględniono środków na realizację Programu.

[3] W piśmie z 28 lipca 2020 r. (Nr FS8.450.2.2020.20) w pkt III. 6) we wstępnej kwocie limitu wydatków nie uwzględniono wydatków na dotacje celowe na realizację Programu.

W każdym z tych pism Minister Finansów informował Wojewodę, że podziału dotacji na poszczególne województwa dokona Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na dalszym etapie prac nad projektem ustawy budżetowej. Pismem z 5 sierpnia 2020 r. (Nr DPS-III.5100.4.2.2020.BL) Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przekazało informacje o sposobie ujęcia przez wojewodów Programu w drukach planistycznych na 2021 r. (druk PR-Z). Wskazano działanie, cel i miernik. Podano, że wartość docelową miernika „liczba osób objętych Programem” przyjmuje się na kolejne lata w oparciu o bazową, tj. ostatnie dostępne wykonanie roczne, zgodnie z zasadą budżetu zadaniowego – w tym przypadku z realizacji Programu od stycznia do grudnia 2019 r.

⁶ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁷ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Zarządzenie Nr 203/2015 Wojewody Podlaskiego z dnia 28 grudnia 2015 r., ze zm.

⁹ W zakresach czynności trzech pracowników były zawarte zapisy dotyczące realizacji Programu, natomiast w przypadku dwóch pracowników były to ogólne zapisy, dotyczące np. realizacji programu rządowego w sprawie dożywiania, czy też opracowywanie kryteriów podziału dotacji na poszczególne zadania oraz dokonywanie podziału dotacji na poszczególne jednostki samorządu terytorialnego.

Liczbę osób objętych Programem na lata 2021–2023 wykazano w druku planistycznym PR-Z, zgodnie z wytycznymi Ministerstwa z 5 sierpnia 2020 r. (akta kontroli str. 25-58)

1.3. Przy opracowywaniu propozycji podziału środków na dany rok budżetowy dla poszczególnych gmin w województwie podlaskim, Wojewoda uwzględniał wszystkie wskaźniki, o których mowa w rozdziale VI.1. ust. 3 Programu, tj.:

- liczbę dzieci i młodzieży wymagających pomocy;
- liczbę osób dorosłych wymagających pomocy, w tym liczbę osób starszych, niepełnosprawnych;
- średni koszt posiłku,
- przewidywany koszt dowozu posiłków do domów osób starszych, niepełnosprawnych;
- sytuację finansową gminy (średni poziom dochodów mieszkańca w gminie).

W Urzędzie przy opracowywaniu propozycji podziału dla poszczególnych gmin środków z budżetu państwa na dany rok budżetowy każdemu z wyszczególnionych kryteriów przypisano wagę w postaci procentowej. Wysokość tych wag wynosiła:

- 80 % kwoty dotacji, według liczby dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych, w tym osób starszych i niepełnosprawnych wymagających pomocy;
- 10% kwoty – średni koszt posiłku;
- 5% kwoty – przewidywany koszt dowozu posiłków;
- 5% kwoty – wskaźnik dochodu na mieszkańca w gminie (wskaźnik G – podstawowych dochodów podatkowych na mieszkańca gminy, przyjęty do obliczania subwencji wyrównawczej na lata 2019, 2020 i 2021).

W okresie objętym kontrolą o przyjętych zasadach podziału środków dotacji celowej na zadania w ramach modułu 1 i 2 Programu, Dyrektor Wydziału poinformowała pisemnie wszystkie gminy z terenu województwa podlaskiego. (akta kontroli str. 72-89)

W ocenie Dyrektora Wydziału wszystkie gminy z terenu województwa podlaskiego spełniały warunki udzielenia dotacji. W 2019 roku średni wskaźnik udziału środków własnych gmin w kosztach realizacji Programu wyniósł ok 23,8%. Liczba gmin, w których procentowy udział środków własnych wyniósł: 20% to 72 gminy, od 21% do 30% – 32 gminy, od 31 do 40% – 14 gmin. Nie było gmin, w których udział procentowy środków własnych był powyżej 40%. W 2020 r. średni wskaźnik udziału środków własnych gmin w kosztach realizacji Programu wyniósł 24,2%. Liczba gmin, w których procentowy udział środków własnych wyniósł: 20% – 95 gmin, od 21% do 30% – 15 gmin, od 31 do 40% – siedem gmin, powyżej 40% – jedna gmina. Z kolei według prognozy na 2021 rok średni wskaźnik udziału środków własnych gmin w kosztach realizacji Programu wyniesie ok 25,4%. Natomiast procentowy udział środków własnych będzie się prezentował następująco: 20% – 98 gmin, od 21% do 30% – 11 gmin, od 31 do 40% – osiem gmin i powyżej 40% jedna gmina.

(akta kontroli str. 59-68)

Analiza sześciu wniosków o przyznanie dotacji i pięciu wniosków o zwiększenie udziału dotacji w kosztach realizacji zadania w ramach modułu 1 i 2 Programu, które wpłynęły z sześciu gmin, wykazała, że:

- we wszystkich przypadkach gminy zapewniły wymagany udział środków własnych (na poziomie nie niższym niż 40% przewidywanych kosztów realizacji zadania, a w przypadku zwiększenia dotacji – nie mniej niż 20%) na realizację zadania;
- we wszystkich sprawach decyzja Wojewody o zwiększeniu udziału dotacji w kosztach realizacji zadania podejmowana była na pisemny wniosek (wójta, burmistrza i prezydenta miasta) z uzasadnieniem; przy rozpatrywaniu wniosków gmin stosowano jednakowe kryteria podziału środków, o których mowa w pkt 1.3.1. niniejszego wystąpienia pokontrolnego. (akta kontroli str. 90-146)

W okresie objętym kontrolą nie było przypadków odmówienia przez Wojewodę próby gmin o zwiększenie dotacji i ustalenie udziału środków własnych gminy na poziomie niższym niż 20% przewidywanych kosztów realizacji zadania w ramach modułu 1 i 2 Programu.

(akta kontroli str. 59-71)

1.4.1. W okresie objętym kontrolą Wojewoda skontrolował gminy w zakresie prawidłowości wykorzystania dotacji celowych z budżetu państwa. Były to:

[1] Kontrola prawidłowości wykorzystania dotacji, udzielonych z budżetu państwa na finansowanie zadań zleconych i dofinansowanie zadań własnych gmin z zakresu pomocy społecznej oraz wykonania dochodów budżetu państwa. W ramach tych kontroli sprawdzono m.in. prawidłowość wykorzystania dotacji udzielonych na realizację Programu. W 2020 roku przeprowadzono siedem kontroli, a w 2021 roku dziewięć kontroli. Wydane zalecenia dotyczyły:

- opłacania rachunków (faktur, not księgowych) za dożywianie po zrealizowaniu usługi (po zakończeniu okresu rozliczeniowego) i prawidłowym zweryfikowaniu tych dokumentów, celem dokonywania płatności wyłącznie za faktycznie wydane posiłki;
- prowadzenia wyodrębnionej ewidencji księgowej środków otrzymanych z budżetu państwa na dofinansowanie programu dożywiania i wydatków dokonanych z tych środków, zgodnie z umową zawartą z Wojewodą i przepisem art. 152 ust. 1 w związku z art. 150 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych¹⁰;
- zwrócenia, na rachunek PUW w ciągu 15 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego, określonej kwoty (stanowiącej pobraną w nadmiernej wysokości część dotacji przyznanej w rozdziale 85230 § 2030 na dofinansowanie programu dożywiania) wraz z odsetkami liczonymi jak dla zaległości podatkowych od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego, stosownie do art. 169 ust. 1 pkt 2, ust. 4 i 5 pkt 2 ustawy o finansach publicznych;
- zwracania niewykorzystanej na realizację Programu kwoty dotacji w terminie wynikającym z umowy zawartej z Wojewodą Podlaskim, tj. do 15 stycznia roku następnego.

Wszystkie wydane zalecenia dotyczące nieprawidłowości wykorzystania dotacji udzielonych na realizację Programu zostały zrealizowane.

[2] Kontrole prawidłowości realizacji wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014–2020 i prawidłowości wykorzystania dotacji udzielonej z budżetu państwa na zadanie objęte programem, pod względem zgodności z przeznaczeniem, od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 r. W 2019 r. przeprowadzono dwie kontrole. (akta kontroli str. 59-71)

Ponadto służby Wojewody przeprowadzały kontrole ośrodków pomocy społecznej w zakresie realizacji przez gminę zadań własnych oraz zadań zleconych przez administrację rządową wynikających z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej¹¹. W ramach kontroli kompleksowych sprawdzana była realizacja przez gminy zadania o charakterze obowiązkowym wynikającego z ustawy o pomocy społecznej – dożywianie dzieci, w tym realizacja Programu w zakresie merytorycznym, tj. prowadzenia postępowania administracyjnego (kompletowanie dokumentów, terminowość i prawidłowość wydawania decyzji administracyjnych itp.). W ośrodkach pomocy społecznej przeprowadzono: w 2019 roku – 16 kontroli kompleksowych, w 2020 – 15 kontroli kompleksowych, a w 2021 – siedem kontroli kompleksowych. Stwierdzone w trakcie kontroli nieprawidłowości dotyczyły między innymi:

- zapisów uchwał rady gminy, na przykład w zakresie podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania nieodpłatnie pomocy w zakresie dożywiania w formie świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności oraz w sprawie działania osłonowego w ramach Programu;
- braku rozpatrywania możliwości objęcia pomocą w formie świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności (zasilku celowego) osób, którym zaprzestano świadczenia pomocy w formie posiłku w szkole, ze względu na podjęcie nauki zdalnej spowodowanej COVID-19;

¹⁰ Dz. U. z 2021 r. poz. 305.

¹¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1876, ze zm.

- braku rozpatrywania możliwości przyznania zasiłku celowego na żywność lub posiłku, w związku z występującymi przesłankami wynikającymi z art. 39, art. 48 i art. 48b ustawy o pomocy społecznej;
- wydawania decyzji administracyjnych o przyznaniu posiłku bez przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego;
- zawierania nieprawidłowych przepisów prawa w podstawie prawnej decyzji administracyjnej przyznającej świadczenie pieniężne na zakup posiłku lub żywności (zasiłek celowy) oraz świadczenie niepieniężne, tj. pomoc w formie posiłków;
- nieuzupełnienia w kwestionariuszu wywiadu środowiskowego pracy socjalnej,
- braku w aktach sprawy zaświadczenia lub oświadczenia o kontynuowaniu nauki w szkole podstawowej, co było niezgodne z art. 107 ust. 5b pkt 12 ustawy o pomocy społecznej.

Wszystkie zalecenia zostały zrealizowane. (akta kontroli str. 59-71)

O wynikach kontroli przeprowadzonych przez służby Wojewody Podlaskiego byli poinformowani prezydenci miast, burmistrzowie i wójtowie gmin w województwie podlaskim. (akta kontroli str. 202-221)

1.4.2. W latach 2019–2020 Wojewoda zawarł z gminami po 118 umów o udzielenie dotacji celowej na realizację zadań w ramach modułu 1 i 2 Programu. Łączna kwota przekazanej gminom dotacji wynosiła odpowiednio: 22 282 607 zł i 19 497 936 zł, z czego gminy wykorzystywały odpowiednio: 21 831 076 zł i 18 503 843 zł. W 2019 roku 65 gmin, które nie wykorzystywały pełnej kwoty dotacji celowej zwróciło na rachunek Urzędu 451 531 zł. W 2020 roku takich gmin było 84, a zwrócone na rachunek PUW środki wynosiły 994 093 zł. W okresie objętym kontrolą w Urzędzie nie ujawniono przypadków wykorzystania dotacji niezgodnie z jej przeznaczeniem. W wyniku kontroli przeprowadzonej przez służby Wojewody, gmina Bielsk Podlaski zwróciła na rachunek Urzędu 4 859 zł dotacji pobranej w nadmiernej wysokości. Natomiast do 17 września 2021 r. Wojewoda zawarł z gminami 118 umów o udzielenie dotacji. Kwota przekazanej dotacji wynosiła 12 679 569 zł.

(akta kontroli str. 193 i 198-201)

Analizie poddano 30 z 354 umów o udzielenie dotacji celowej¹².

- [1] Każda z tych umów zawierała wszystkie elementy, o których mowa w art. 150 ust. 2 pkt 1–6 ustawy o finansach publicznych.
- [2] We wszystkich 30 sprawach, po zawarciu umów (środki z ustawy budżetowej) oraz aneksów do umów, środki z rezerw na realizację zadania były przekazywane gminom w ramach comiesięcznych uruchomień środków zgodnie z zapotrzebowaniem zgłaszanym przez gminę, poprzez sprawozdania w Centralnej Aplikacji Statystycznej (zgodnie z postanowieniami § 4 umowy, środki finansowe były przekazywane do 15 dnia każdego miesiąca na rachunek bankowy Urzędu Gminy).
- [3] Przy ustaleniu wysokości dotacji zapewniono wymagany udział własnych środków oraz kryteria określone w rozdziale V.1.ust. 6 Programu.
- [4] Służby Wojewody skontrolowały w miejscu realizacji zadania dziewięć z 30 gmin, z którymi zostały zawarte umowy (wyniki kontroli zostały opisane w pkt 1.4.1. lit. A niniejszego wystąpienia pokontrolnego). Natomiast kontrole dotyczące prawidłowości wykorzystania dotacji udzielonych w 2021 roku planuje się przeprowadzić w 2022 roku.
- [5] We wszystkich 20 z 30 sprawach przedłożone w terminie przez gminy rozliczenia dotacji za lata 2019 i 2020 były w Urzędzie na bieżąco analizowane pod względem merytorycznym i finansowym oraz zatwierdzane¹³.
- [6] 12 z 20 gmin, które otrzymały w latach 2019–2020 dotacje na zadania w ramach modułu 1 i 2 Programu, zwróciło terminowo na rachunek PUW łącznie 86 002 zł niewykorzystanych środków¹⁴. Pozostałe osiem gmin wykorzystало dotacje w całości.

¹² Po 10 umów z lat 2019, 2020 i 2021. Łączna kwota przekazanych środków wynosiła 14 793 607 zł.

¹³ 10 gmin, które otrzymały dotacje w 2021 roku przedłożą rozliczenia do Urzędu w 2022 roku.

	[7] Urząd nie stwierdził przypadków wykorzystania dotacji niezgodnie przeznaczeniem. Natomiast gmina Bielsk Podlaski zwróciła na rachunek Urzędu 4 859 zł dotacji pobranej w nadmiernej wysokości. (akta kontroli str. 147-149 i 150-192)
Stwierdzone nieprawidłowości	W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.
Ocena częściowa	Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Wojewody Podlaskiego w zakresie przygotowania do realizacji Programu oraz podziału środków na zadania w ramach modułu 1 i 2 Programu

OBSZAR

2. Monitorowanie i ocena oraz koordynowanie przez Wojewodę Podlaskiego realizacji zadań w ramach modułu 1 i 2 Programu

Opis stanu faktycznego

2.1. W okresie objętym kontrolą w Urzędzie na bieżąco monitorowano wysokość wykorzystanych dotacji i realizację zadań w ramach modułu 1 i 2 Programu. W Wydziale co miesiąc była analizowana kwota zapotrzebowania na środki, zgłaszana przez jednostki samorządu terytorialnego za pomocą aplikacji „CAS” celem weryfikacji i zapobiegania nieprawidłowościom. Dyrektor Wydziału stwierdziła, że proces weryfikacji danych odbywa się poprzez analizę wysokości dotychczasowych transz, wysokość środków ujętych w planie dotacji oraz wysokości środków wynikających z podpisanych umów i aneksów do umów. Analizie poddawana jest również wysokość środków dotychczas uruchomionych. Błędnie sporządzone zapotrzebowania poprawiane są przez jednostki samorządu terytorialnego w systemie „CAS”. Na podstawie skorygowanych zapotrzebowań Wydział sporządza do Wydziału Finansów i Budżetu wnioski o uruchomienie środków. Na podstawie ww. wniosku Wydział Finansów i Budżetu dokonuje przelewu środków finansowych na konta podstawowe jednostek samorządu terytorialnego. Celem możliwości weryfikacji prawidłowości sporządzonych przez Wydział wniosków o uruchomienie środków, do Wydziału Finansów i Budżetu przekazywane są również zestawienia podpisanych umów / aneksów do umów, wraz ze wskazaną kwotą dotacji wynikającą z umowy / aneksu. Dyrektor Wydziału stwierdziła również, że: *Prawidłowość przyznawania świadczeń badana była w toku kontroli przeprowadzonych ośrodkach pomocy społecznej lub urzędach gmin. Informacja o wynikach kontroli i nieprawidłowościach przekazywana jest do wszystkich jednostek samorządu terytorialnego. Na bieżąco prowadzona jest telefoniczna współpraca z gminami.*
(akta kontroli str. 59-71 i 146)

Oprócz podstawowych mierników osiągania celów Programu (określonych w rozdziale II Programu), w Urzędzie wprowadzono dodatkowy miernik stopnia realizacji celu, tj. udział zrealizowanych wniosków w stosunku do wniosków prawidłowo złożonych o wypłatę środków w ramach Programu.
(akta kontroli str. 59-71)

W dniu 19 marca 2019 r. zostało zawarte porozumienie pomiędzy Wojewodą a Podlaskim Kuratorem Oświaty (dalej „Kurator”), którym Wojewoda zobowiązał Kuratora do realizacji zadania określonego w module 3 Programu. Najwyższa Izba Kontroli w ramach równoległe prowadzonej kontroli w Kuratorium Oświaty w Białymstoku skontrolowała działanie Kuratora związane z realizacją zadania w ramach modułu 3 Programu. Wyniki kontroli zostały zaprezentowane w wystąpieniu pokontrolnym skierowanym do Kuratora. Natomiast Wojewoda w ramach realizacji modułu 3 Programu występował do Ministra Finansów o zwiększenie wydatków budżetowych w części 85/20 województwo podlaskie oraz na wniosek Kuratora akceptował podział środków finansowych z rezerwy celowej budżetu państwa i przekazywał te środki do jednostek samorządu terytorialnego.

2.2. W sprawie ustanowienia w Urzędzie mechanizmów dotyczących weryfikacji terminowości, prawidłowości i rzetelności rocznej informacji o realizacji modułu 1 i 2 Programu, przekazanej przez prezydentów miast, burmistrzów i wójtów gmin, Dyrektor Wydziału wyjaśniła: *oprócz odpowiednich zapisów w umowie dotacji, nie zostały dodatkowo usystematyzowane w formie odrębnego dokumentu. Niemniej jednak sporządzone przez jednostki samorządu terytorialnego roczne informacje z realizacji Programu są każdorazowo*

¹⁴ Za 2019 rok sześć gmin zwróciło łącznie 24 629 zł niewykorzystanej dotacji, a za 2020 rok sześć gmin – łącznie 61 373 zł. Z kolei 10 gminy, które otrzymały dotacje w 2021 roku jeszcze nie przekazały rozliczenia do Urzędu.

weryfikowane przez pracownika. Wydziału, poprzez m.in. sprawdzenie terminowości sporządzenia informacji, zgodności z rocznym rozliczeniem dotacji przekazanej gminom, w szczególności pod kątem wysokości dotacji wykorzystanej w danym roku, kwoty środków wydatkowanych na realizację zadania ogółem (środki własne + dotacja celowa) oraz % udziału środków własnych w ogólnych kosztach Programu. Ponadto, procentowy udział środków własnych wykazywany przez jednostki w informacjach weryfikowany jest z zapisami umów / aneksów. Sprawdza się czy w kosztach Programu ogółem nie zostały ujęte koszty pomocy w formie posiłku nie wymagające przeprowadzenia wywiadu środowiskowego (które powinny być wykazane odrębnie). Weryfikowane są wskazywane przez JST dane, które powinny być zsumowaniem poszczególnych składowych, lub też powinny być powtórzeniem odpowiednich informacji podanych w innych działach informacji. Sprawdzana jest również poprawność wykazywanych ilorazów (np. przy kosztach jednego świadczenia, kosztu jednego posiłku) czy nie ma błędnych walidacji. W celu wyeliminowania błędów w ostatecznej wersji informacji, pracownicy na bieżąco kontaktują się z jednostkami i informują o zaistniałych nieprawidłowościach oraz przekazują informacje jednostkom celem usunięcia błędów. Ponadto, gdy zbliża się termin przekazania informacji przez jednostki, a jednostkowe gminy jeszcze go nie sporządziły, to w ramach współpracy z JST pracownicy kontaktują się telefonicznie z tymi gminami i informują o konieczności złożenia przedmiotowej informacji w terminie. Po weryfikacji przekazanych przez JST informacji i dokonaniu ewentualnych korekt, przed przekazaniem zbiorczego sprawozdania z obszaru województwa do ministerstwa, dokonywane jest próbne scalenie informacji, które ponownie jest weryfikowane w celu wyeliminowania ewentualnych błędów. (akta kontroli str. 222-230)

W sprawie osiągnięcia celów zakładanych dla modułu 1 i 2 Programu Dyrektora Wydziału podała, że: Wszystkie gminy województwa podlaskiego przystąpiły do realizacji Programu i go realizowały. Zadanie zostało w pełni zrealizowane w stosunku do zgłoszonego przez gminy zapotrzebowania. Nie wystąpiła sytuacja nieobjęcia programem osób z powodu braku środków lub braku warunków technicznych i sanitarnych do przygotowania posiłku. Nieobjęcie programem dzieci lub osób wymagających dożywiania (w 2019 r. – 31 osób, w 2020 – 30 osób) wynikało jedynie z niechęci do korzystania z tej formy pomocy. Poprawie ulega struktura wydawanych posiłków – w 2020 r. gorące posiłki stanowiły 99,45% ogółu wydawanych posiłków, a w 2019 r. – 99,34%. Przyczyną niższego wykonania wydatków w stosunku do planu po zmianach, oprócz zmniejszenia się poziomu ubóstwa społeczeństwa, głównie w wyniku wprowadzenia programu Rodzina 500+, wzrostu płacy minimalnej i zmniejszenia poziomu bezrobocia, w 2020 roku i 2021 roku jest również stan pandemii COVID-19 i jego skutki, w tym wprowadzony lockdown i wynikające z niego zamknięcie przedszkoli i szkół (w tym stołówek i miejsc przygotowywania i spożywania posiłków). Podniósł się standard życia rodzin, nastąpiła poprawa warunków materialnych, skutkująca m.in. zmniejszeniem liczby osób korzystających z dożywiania. Szacowana przez gminy liczba osób do objęcia programem w 2019 r. wynosiła 49.053, w 2020 r. – 41.321, w 2021 r. – 39.114. (akta kontroli str. 59-71)

Według danych zawartych w rocznych informacjach o realizacji Programu¹⁵ za lata 2019 i 2020 (przesłanych terminowo do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej) wynika, że wszystkie gminy z województwa podlaskiego uczestniczyły w realizacji Programu. Rzeczywista liczba osób objętych Programem w 2019 roku wynosiła 43 613 osób, a w 2020 roku – 42 285 osób. (akta kontroli str. 234-243)

W latach 2019–2020 Wojewoda otrzymał od gmin 236 informacji o realizacji zadań w ramach modułu 1 i 2 Programu. Przeanalizowano 20 informacji¹⁶.

[1] Wszystkie informacje zostały złożone w Urzędzie w terminie określonym w rozdziale VII.1. ust. 1 Programu i zawierały wszystkie dane określone w rozdziale VII.1. ust. 2 Programu. Informacje te zostały przekazane w wersji elektronicznej z wykorzystaniem Centralnej Aplikacji Statystycznej.

[2] Każda informacja była analizowana przez osoby odpowiedzialne w Wydziale za realizację modułu 1 i 2 Programu, głównie poprzez porównywanie danych ujętych

¹⁵ Roczne informacje nosiły nazwę „sprawozdanie z realizacji programu Posiłek w szkole i w domu”.

¹⁶ Po 10 za 2019 rok i 2020 rok.

w informacji z postanowieniami umów i aneksów do umów. Ponadto w ośmiu przypadkach wykorzystano również wyniki kontroli kompleksowych, które zostały przeprowadzone w gminach.

[3] W sześciu z 20 sprawozdań pracownicy Wydziału ujawnili nieprawidłowości. Na przykład, w informacji rocznej gminy Choroszcz błędnie wykazano kwoty środków własnych i dotacji (wpisano je w niewłaściwe pola). Informacja została przez gminę poprawiona. (akta kontroli str. 231-233)

2.3. W ocenie Dyrektora Wydziału zadanie zostało zrealizowane w całości, a podjęte działania były skuteczne. Zadanie zostało w pełni zrealizowane w stosunku do zgłoszonego przez gminy zapotrzebowania. Na bieżąco prowadzona jest współpraca z gminami oraz monitoring wydatkowania środków. (akta kontroli str. 59-71)

2.4. Zdaniem Dyrektora Wydziału: Program „Posiłek w szkole i w domu” jest istotną i potrzebną formą wsparcia finansowego gmin w realizacji ich zadań własnych w zakresie polityki społecznej. Corocznie korzystają z niego wszystkie gminy województwa podlaskiego celem zapewnienia gorącego posiłku lub świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności bądź świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych oraz daje możliwość pomocy jst do poprawy bądź stworzenia warunków umożliwiających spożywanie przez uczniów posiłku podczas pobytu w szkole. (akta kontroli str. 59-71)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie rozliczanie środków dotacji celowej przekazanej jednostkom samorządu terytorialnego oraz dokonywanie corocznej oceny efektów realizacji zadań w ramach modułu 1 i 2 Programu.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z nie stwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

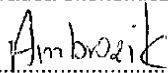
Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

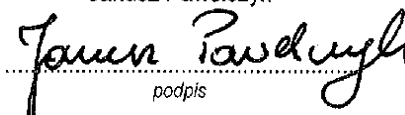
Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Białystok, 13 października 2021 r.

Kontroler
Tomasz Ambrozik
doradca ekonomiczny

.....
podpis

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
Janusz Pawelczyk

.....
podpis